

DEİK EU TALKS: GELECEĞE DÖNÜŞ: YENİ NORMALDE TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ

22 Haziran 2020

DEİK EU TALKS:

GELECEĞE DÖNÜŞ: YENİ NORMALDE TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ

22 Haziran 2020

Moderatör

- ZEYNEP BODUR OKYAY
DEİK/ Türkiye-Avrupa İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

Konuşmacılar

- FARUK KAYMAKCI
T.C Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Büyükelçi
- CHRISTIAN BERGER
Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi

Katılımcı Sayısı: 226

TOPLANTI NOTU

DEİK EU TALKS: GELECEĞE
DÖNÜŞ: YENİ NORMALDE TÜRKİYE
VE AVRUPA BİRLİĞİ çevrimiçi
semineri, 22 Haziran 2020 tarihinde,
T.C Dışışleri Bakan Yardımcısı
ve AB Başkanı Büyükelçi Faruk
Kaymakcı, Avrupa Birliği Türkiye
Delegasyonu Başkanı Büyükelçi
Christian Berger'in konuşmacı
olarak katılımlarıyla, DEİK/ Türkiye-
Avrupa İş Konseyleri Koordinatör
Başkanı Zeynep Bodur Okyay
moderatörlüğünde gerçekleşti.

ZEYNEP BODUR OKYAY

DEİK/ Türkiye-Avrupa İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

COVID19'un etkisi ile uluslararası sistem, küresel alandaki ilişkilerin dinamiklerini değiştiren belirsizliklerle dolu bir dönüşümden geçiyor. Uluslararası görünüm bu yeni bağlamda nasıl değişiyor? Yeni normal, Türkiye ve AB'nin uzun süreden beri ihtiyaç duyduğu yeni başlangıç olabilir mi? Yeni alanlarda diyalog ve iş birliği nasıl geliştirilir?

Geleceğe Dönüş: Yeni Normalde Türkiye ve Avrupa Birliği çevrimiçi seminerinde, Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin mevcut durumunu ve geleceğe yönelik bakış açılarını, yeni AB Dönem Başkanlığı ve Türkiye'ye etkileri, AB'nin önceliklerini (Yeşil Anlaşma, Dijital Strateji vb.) ve ARGE, inovasyon gibi alanlarda işbirliklerine odaklanacağız.

- COVID19'un Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği üzerindeki etkileri ne olabilir? Yeni normalin, katılım müzakereleri, Gümrük Birliği modernizasyonu ve Vize Serbestisi Diyalogu konularındaki muhtemel yansımaları nelerdir?
- COVID19, tarım ve sağlık gibi bazı sektörlerin stratejik öneminin altını çizdi. Bu bağlamda Türkiye ve AB için fırsatlar neler? Hangi alanlarda keşfedilmemiş fırsatlar mevcut?
- Türkiye ve AB, 18 Mart Mutabakatını yeniden gözden geçirecek mi?
- Yeni dönem AB Başkanlığının göç konusundaki rolü ne olacak? Türkiye-AB ilişkilerinde ve göç anlaşmasında nasıl yansımaları olacak?
- AB'deki milliyetçi bölünmeler için bir çözüm olacak mı? AB yakın gelecekte daha güçlü bir birlik olarak ortaya çıkarsa, küresel güç boşluğunu doldurmak ister mi? Türkiye bu çerçevede nerede yer bulabilir?

- AB Yeşil Anlaşması, AB Dijital Stratejisi ve AB Sanayi Stratejisinin, Türkiye-AB ekonomik ilişkileri üzerindeki etkileri nelerdir?

Bugün bu toplantıya ev sahipliği yaptığım ve başkanlığını üstlendiğim DEİK/Avrupa İş Konseyleri, 37 iş konseyinden oluşmaktadır. Türkiye-AB ilişkilerinin iş dünyası perspektifinden ilerlemesi için faaliyetler yürütmektedir. Bunlar arasında, iş insanlarının, AB temsilcileriyle bir araya getirilmesi, bilgilendirici etkinlikler düzenlenmesi ve Brüksel’de ortak bir ses elde edilmesi ve AB’ye yönelik faaliyetleri koordine etmek yer alıyor. Avrupa ve Türkiye için bu çok önemli zamanda, DEİK’in “işimiz ticari diplomasi” anlayışı doğrultusunda, AB’nin geleceği, Türkiye-AB ilişkileri ve daha fazla iş birliği için potansiyel alanlar konusunda fikirler toplamayı hedefliyoruz.

Son birkaç yıldır uluslararası sistemin büyük bir dönüşümden geçtiğine tanık oluyoruz. Her ne kadar altında yatan nedenler farklı bir tartışmaya konu olsa da, bu değişikliği karakterize eden tek bir kelime olduğuna inanıyorum: Belirsizlik.

Bu belirsizlik, güç dengesi, ticaret bloklarındaki değişim ve uzun vadeli stratejik ortaklıklara göre ülkelerin kısa vadeli çıkarlara öncelik vermesiyle küresel seviyede tektonik değişimlere yol açmaktadır. Bu bağlamda, COVID19’un bir katalizör olarak ortaya çıktığını söylemek mümkün. Öte yandan, COVID19’un halk sağlığı ve dünya ekonomisi açısından yıkıcı etkilerine rağmen, Türkiye-AB ilişkilerine nispeten olumlu yansımaları olduğunu da söyleyebiliriz.

Türkiye’nin pandeminin en kötü günlerinde Avrupa ülkelerine desteği, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Koronavirus Küresel Mukabele Uluslararası Taahhüt Etkinliğine katılımı ve bakanlık düzeyinde ikili toplantılar, Türkiye ile AB arasındaki yakınlaşmanın önemli işaretleri arasında. Türk iş dünyasının temsilcileri olarak, çalışan, etkili ve önemli sonuçları olan ilişkilerimize odaklanmak için iyi bir zaman olduğunu düşünüyoruz. Bugünkü seçkin konuşmacılarla yapacağımız tartışmanın bu amaca büyük bir katkı sağlayacağına inanıyoruz.

COVID19’un dünya ekonomisi üzerindeki etkisinin 9 trilyon ABD Doları olması beklendiğinden, yeniden eskiye dönmek hem Türkiye hem de AB için zor bir iş olacaktır. Böyle bir ortamda Gümrük Birliğini modernize etmek, ihtiyacımız olan panzehir olabilir.

Göç her iki taraf için de bir öncelik olmuştur. AB, Göç ve İltica konusundaki yeni anlaşmaya odaklanmaktadır. Öte yandan, Türkiye ile AB arasındaki anlaşma ortak

bir bildiriye dayanmaktadır. İfadeler yasal olarak bağlayıcı belgeler olmadığından, cari dönemin gerçeklerine göre yorumlanma eğilimindedirler.

25 Mayıs'ta, Devlet Bakanı Michael Roth, Alman başkanlığının önceliklerinin ekonomik büyüme, dijital dönüşüm ve hukukun üstünlüğünün korunması ve Avrupa Yeşil Anlaşması olacağını duyurdu. AB ekonomisini onarmanın ve Üye Devletler arasındaki dayanışmayı güçlendirmenin ikiz hedeflerinden bahsetti. Bunlar çok yapıcı ama iddialı hedefler.

COVID19, dünya için büyük bir stres testidir. 'Yeni normalden' bahsediyoruz. Bu 'yeni normal'in nasıl olacağını bilmesek de, Türkiye'nin ve AB'nin ihtiyacının "daha iyi bir normal" olduğunu düşünüyorum. Umarım bu krizden daha güçlü ve daha bütünleşmiş olarak çıkacağız. Türk iş dünyası olarak biz bu hedefe bağlıyız.

FARUK KAYMAKCI

T.C Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı

Salgın dünyayı, Avrupa'yı ve Türkiye'yi etkiledi. Bu salgının Türkiye'yi ve Avrupa'nın geri kalanını yakınlaştırdığını söyleyebilirim. Salgının ilk aşamasında, AB liderleri ve Türk liderler, bir çözüm bulmak ve karşılaştığımız sorunları çözmek için bir araya geldiler.

Salgın sırasında ele almamız gereken farklı sorunlarla karşılaştık. Örneğin, şuan için tek taraflılık, Türkiye'de ve birçok Avrupa ülkesinde hüküm sürüyor. Bu nedenle bölgesel ticareti ve küresel ilişkileri etkileyen ülkelerin tek taraflı eylemlerini görüyoruz. Bu yüzden çok taraflılığı geri getirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde birbirimize gittikçe daha az güveneceğiz ve bu endişe verici bir işaret. Krizin birkaç haftasında sadece Türkiye değil, aynı zamanda birçok AB ülkesi ve aday ülkeler, daha görünür hale geldi. Herkes tek taraflı hareket etmek istedi, sınırları kapattılar, uçuşları durdurdular ve bunları diğer ülkeleri bilgilendirmeden yaptılar. Suriye'de, Libya'da, Kuzey Afrika'nın bazı bölgelerinde ve Asya'nın bazı bölgelerinde karışıklıklar söz konusu. Tüm bu çatışmaları salgın ile birleştirdiğimizde, Türkiye'ye ve Avrupa'nın geri kalanına düzensiz göç ve daha fazla insan akışı ile sonuçlanabileceğini düşünüyorum. Ayrıca Rusya ve Çin de dünya sahnesinde daha iddialı olmaya başladılar. Salgın sonrası dönemde, Rusya ve Çin'in tek ülke politikasını kullandığını görebiliriz. AB'nin hızlı bir şekilde görevini yapabilmesi için ortak bir karara ihtiyacımız var. Uygulamada ortak karar alınıyor olsa da, üye devletler tarafından bazı karşı eylemler görüyoruz. Çin ve Rusya söz konusu olduğunda, kararlarını hızlı bir şekilde uygulayabilirler. Bu sebeple bizim hızlı ve kararlı davranmamız gerektiğini düşünüyorum.

18 Mart Mutabakatında, Türkiye-AB ilişkilerinin farklı meselelerinden bahsediyor. Katılım sürecinden Gümrük Birliği'nin güncellenmesine, vize serbestisinden terörle mücadeleye, göç konusunun yönetimine kadar neredeyse Türkiye-AB ilişkilerinin tüm yönleri ele alıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 9 Mart'ta Brüksel'e yaptığı ziyaretten sonra, 18 Mart Mutabakatının yeniden canlandırılması kabul edildi. Biz bunu yapabileceğimizi umuyoruz ancak AB şu anda bu konuda hızlı hareket etmiyor. Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetleri, AB'nin bu süreci hızlandırmamak için kullandığı mazeretlerden biri. Düzensiz göçün şu an için doğrudan etkisini görmüyoruz. Salgının sert etkilerini göreceğimiz 2-3 ay içinde, sadece Suriye veya Libya'dan değil, Afrika ülkelerinden, Asya ülkelerinden ve ekonomik sorunların baş göstereceği ülkelerden büyük bir düzensiz göç dalgası göreceğiz.

Covid-19 Salgını, kendi problemini yarattı. Şuan mobilite açısından bir zorluk içindeyiz, Schengen bölgesi bile kendi içinde hızla açılmıyor. Bu yüzden insanların güvenli bir şekilde seyahat edebilmeleri ve salgın ile mücadele konusunda izlenmesi gereken kısıtlamaların farkında olmalarını sağlamalıyız. Bu konu, bazı problemlerimizin olduğu bir alan ancak geçmişin gündeminden bahsedildi. Geçmişin gündemi aynı zamanda geleceğin gündemidir. Ancak buna ek olarak, sağlık üzerinde daha yakından çalışmamız gerekiyor. Türkiye ve AB'deki sağlık sistemi bundan sonra daha yakın olacak. Sağlık konusu hepimiz için ortak bir konu. Türk sağlık sistemi kriz sırasında güçlü bir direnç ve kapasite sergilemiştir. AB'den önce Türkiye, tıbbi malzeme ve tıbbi donanım talepleri açısından en az 22 üye devlet ve aday ülkenin talebine cevap vermiştir.

Bu kriz esnasında tarımın önemini de gördük. Gümrük Birliği, tüm tarım ürünlerini içermiyor. Bu da bize gelecekteki Gümrük Birliği'ne sadece işlenmiş tarım ürünlerinin değil, daha fazla tarımsal ürün eklemesi gerektiğini gösteriyor. Türk tarımı sağlıklı, organik ve güçlü bir tarımdır. Türkiye büyük bir tarım ülkesi ve bu konuda büyük bir potansiyel görüyorum.

Lojistik birlikte çalışabileceğimiz bir alandır. Kriz esnasında Avrupa'daki tedarik zincirleri etkilenmiştir. Elbette Türkiye, tedarik zincirleri açısından, Avrupa'da lojistik açıdan tekrar kilit bir rol oynayabilir, bu konuda ilerleme kaydedebiliriz.

Turizm sektörü konusunda benim düşüncem birbirimize açılmamız yönündedir. Türkiye'de ve Avrupa'nın geri kalanında alınan önlemlerin sağlam ve iyi

olduğundan emin olup turizmi hemen yeniden canlandırmamız gerekiyor. Bildiğiniz üzere, Avrupa Komisyonu Schengen Bölgesine erişebilecek ülkelerin bir listesini önerdi. Maalesef bu liste, şimdilik aday olan Türkiye'yi içermiyor. Bu listenin Türkiye'yi içermesi gerektiğine inanıyoruz çünkü sağlık rakamlarımız ve altyapımız gerçekten iyi durumda. Türkiye Gümrük Birliği'nin bir parçasıdır. 18 milyonluk Batı Avrupa Balkan ülkelerini dâhil edip Türkiye'yi dâhil etmezseniz, bunun adil olmayacağını ve bunun Gümrük Birliği'nin ruhuna uygun olmayacağını düşünüyorum. İş insanlarımızın, AB ülkelerine seyahat etmeleri gerekiyor ve bunu kolay bir şekilde yapabilmeliler. Sayılara gelince, biliyorsunuz ki 10 milyon pasaportumuz var ve Schengen Bölgesine bir milyondan az vizemiz var. Yani büyük bir sayıdan bahsetmiyoruz ve örneğin bu 18 milyonluk 6 Batı Avrupa Balkan ülkesi (Kosovalılar hariç), AB'ye vizesiz seyahat edebiliyorlar.

Türkiye'nin 82 milyonluk nüfusuna rağmen, 1 milyondan daha az vizeden bahsediyoruz. AB'nin, Türkiye'nin sağlık verilerini değerlendirerek en kısa zamanda olumlu bir karar alması gerektiğini düşünüyorum. Sağlık Bakanlığımız, Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi ile de temas halindedir. Türkiye'ye gelen AB vatandaşları için kapılarımız açıktır ve ülkemiz bu konuda gerekli önlemleri almıştır. Bu nedenle Türkiye'nin güvenli bir ülke olduğunu, özellikle Antalya'da ve Muğla'da güçlü bir sağlık yapısına sahip olduğunu düşünüyorum. Bu bölgede COVID-19'un gerçekten sınırlı olduğunu ve bölgenin Avrupa'nın farklı bölgelerinden milyonlarca turisti ağırlama potansiyeline sahip olduğunu biliyorsunuz. Yaz sezonu bitmeden turizm sektörünü canlandırma yönündeki çabalarımızı artırmalıyız, bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Almanya'nın Dönem Başkanlığıyla ilgili bir cümle söyleyebilirim. Bizi, AB'nin güçlü bir üyesi olarak tanıdığınızı ümit ediyoruz. Almanya, Türkiye-AB ilişkilerinde sadece Gümrük Birliği açısından değil, Türkiye'nin katılım süreci, terörle mücadele çalışmaları ve Türkiye-AB üst düzey diyalogu açısından da güçlü adımlar atacaktır. Bu nedenle, Alman başkanlığı sırasında bazı olumlu sonuçlar alabileceğimizi umuyoruz.

Daha önce de bahsedildiği gibi ekonomik kazan-kazan durumundan bahsetmek istiyorum fakat benim düşüncem bunun aynı zamanda politik bir kazan-kazan da olduğu yönündedir. Şu an için iki konu var. Birincisi Doğu Akdeniz sondaj faaliyetleri, ikinci konu ise Türkiye'deki siyasi gelişmelerdir. Bunlar bazı üye ülkelerin bahaneleridir. Bu iki alanda ilerleme kaydetmek istiyorsak,

müzakerelerin güncellenmesi konusuna yeşil ışık yakmalıyız. Gümrük Birliği müzakerelerinin güncellenmesi haftalar içinde tamamlanabilecek bir konu değil, tahminime göre aylar belki de yıllar alacak bir konu. Müzakerelere başlamalıyız. AB'den ve Avrupa'nın geri kalanından aldığımız olumsuz mesajlar bu şekilde değişecektir. Bence bu reform listesi ve Türkiye'deki reform sürecinin hızlanması herkes için yardımcı olacaktır. Dolayısıyla Kıbrıs konusunda da olumlu bir ivme yaratabilir. Bence ilk hamleyi kimin yapacağını beklemek yerine, güncelleme müzakerelerine başlamalıyız. Demek istediğim bir dereceye kadar bu sorunun siyasallaşmasını anlayabiliriz, ancak müzakerelerin güncellenmesinin aşırı politize olması kimseye yardımcı olmaz ve bu bir kaybet-kaybet durumuna dönüşür.

Salgından sonra nasıl iyileşeceğiz? Gümrük Birliği cevaplardan biridir. Hepinizin bildiği gibi, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri ile sınırlı bir Gümrük Birliğimiz var. Bunları genişletmeliyiz. Türkiye, Avrupa'daki herhangi bir ülke değil, Avrupa'daki 5. veya 6. büyük ekonomidir. Yüksek ticaret hacmine sahip bir ülkedir. Dolayısıyla, bu ilişkideki herhangi bir ilerleme, Türkiye ve AB ekonomileri üzerinde büyük ve olumlu bir etki yaratacaktır.

18 Mart Bildirisi yasal olarak bağlayıcı bir belge değildir, ancak yine de AB ve Türkiye tarafından güçlü bir taahhüttür. 18 Mart Bildirisi altı noktayı içeriyor. Göç konusunda iş birliği, vize serbestisi, geri kabul anlaşması, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi söz konusu ise kabul süreci de söz konusu, Türkiye-AB üst düzey iletişimi ve terörle mücadele konuları. Sonuç olarak bu 6 noktaya baktığımızda, 18 Mart Bildirisinden bugüne bir ilerleme kaydedemedik. Dolayısıyla, katılım müzakereleri açısından bir bölüm açtık ve siyasi olarak engellenen diğer beş bölüm üzerinde ise çalışmamız gerekiyor. Fakat tekrar söylüyorum, Gümrük Birliği konusunda bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Vize serbestisi konusu için top artık Türkiye tarafında, Türkiye'nin kalan son altı kriteri yerine getirmesi gerekiyor. Ancak bu açıdan biraz teşvik edilmeye ihtiyacımız var. Dolayısıyla AB terörle mücadele politikaları açısından Türkiye'nin Lüksemburg gibi yasalaştırma yapmasını beklememelidir. Türkiye, AB'nin Suriye, İran, Irak ve denizde Libya ile karşı karşıya olduğu sınırdır. Bu yüzden bazı Orta Avrupa Ülkelerinden daha tetikte olmalıyız.

AB'nin Schengen'le ilgili tutumuna baktığımızda, biraz gergin olduğunu düşünüyorum. Bu beklememiz gerektiği anlamına gelmiyor. Önümüzde bulunan

bu altı ölçütü yerine getirmenin, AB perspektifinde sahip olduğumuz bazı olumsuz imajları da değiştireceğini düşünüyorum. AB, Türkiye'yi bu altı ölçütü yerine getirmeye ve bu alanlarda esnek olmaya teşvik etmeye devam etmeli. Örneğin, terörle mücadele mevzuatı bu alanlarda daha esnek, böylece Türkiye ilerleme kaydedebilir. Bu konuda iş birliğimizi geliştirmemiz gerekiyor.

PKK bir terör örgütüdür. PKK'nın AB başkentlerinin sokaklarında insanları toplamasına ve propaganda yapmasına izin vermemeliyiz. Ayrıca DAESH'e karşı iyi bir işbirliğimiz var ancak daha fazlasını yapmalıyız. FETÖ konusuna gelince, sanırım bu konu günümüzde daha iyi anlaşıldı. Maalesef AB, Türkiye-AB üst düzey toplantılarını ve Türkiye-AB zirvelerini engelleyen bazı kararlar aldı. Bence bu hiç akıllıca bir fikir değil. Toplantı mekanizmamızı, Ortaklık Konseyi ve üst düzey diyalog toplantıları aracılığıyla derhal canlandırmalıyız, bunların her iki tarafın da yararına olacağını düşünüyorum.

Tartışılan Gümrük Birliği faaliyetleri ve göç söz konusu olduğunda dört ana kanıtımız var. İlki Geri Kabul Anlaşması. Geri Kabul Anlaşmasıyla Türkiye, Yunan adalarından aşağı yukarı 2600 kişi aldı ve AB de 26.000'den fazla kişi aldı. Bu anlaşma gayet iyi işliyordu. Göçün ikinci boyutu, gönüllü insani kabul oldu. Bu plan bazı üye devletler tarafından engellendi, hiçbir zaman uygulamaya konmadı. Bu önemli çünkü düzensiz göçmenlere yasadışı yollar denememeleri için yasal bir yol gösteriyordu ancak uygulamaya girmedi. Üçüncü boyut, mali yardım konusudur. Bu yardım Türkiye'ye değil Türkiye'deki Suriyelilere bir mali yardımdır. Avrupa'daki birçok insan bunun Türkiye bütçesine gidecek bir para olduğunu düşünüyor ancak bu Suriyeliler içindir. AB'nin sağlayacağı bu fonun 3 milyon Avronun üzerine, 3 milyon Avro daha ekleyerek 6 milyon Avro olacağını duyduğumuzda, bizi rahatlatacağını düşünmüştük.

2016'dan bu yana 5 yıl geçti ve bu paranın sadece yarısı Suriyelilere ulaştı. Mesele şu ki, Türkiye rakamlarına baktığımızda AB daha fazla sorumluluk almalı, hızlı hareket etmeli ve daha fazlasını yapmalıdır. Bugüne kadar, bunun Türkiye'ye maliyeti 40 milyar Avro civarındadır, 450 milyon nüfuslu AB ise şu ana kadar Türkiye'deki Suriyeliler için sadece 6 milyar Avroyu konuşuyor. AB'nin diğer mültecilere para harcamadığını söylemiyorum, AB dünyanın diğer bölgelerinde de çok şey yapıyor ancak Türkiye'deki Suriyeliler söz konusu olduğunda bunun

hızlanması gerektiğini düşünüyorum. Son olarak göç anlaşmasının son boyutu, AB üye ülkeleri ve Türkiye'nin, Suriyelilerin güvenli bir şekilde geri dönmelerini teşvik etmek ve Kuzey Suriye'deki Suriyeliler için geçim kaynakları oluşturmak üzere birlikte çalışmak olmalıydı. Ne yazık ki, bu Türkiye ile AB arasında hiçbir zaman gerçekleşmedi. Özellikle şu an Kuzey Suriye öncekinden daha güvenli oldu ve İdlib'teki çatışmanın artması ile giderek daha önemli hale geldi. Özellikle birkaç ay önce, binlerce insanın İdlib'ten ayrılmaya çalıştığını ve Türkiye sınırına doğru ilerlediğini gördük. Neyse ki şimdilik İdlib'teki gerilimi kontrol altına aldık. Umarım insanları ülkelerinde tutmaya devam edebiliriz, diğer türlü bu önemli bir sorun olacaktır.

Türkiye Avrupa'nın geçmişinde olmuştur ve muhtemelen Avrupa'nın geleceğinde olacaktır. Aday ülke olarak Türkiye, geçmişte bugünün AB'sinin şekillenmesine katkı sağlamıştır. Avrupa'nın geleceği hakkındaki tartışmaya da katılacağımızı umuyoruz. Avrupa Parlamentosu son zamanlarda bu konuyla ilgili üye ülkeleri içermeyen raporu kabul etmiştir. Bu üzücü ama umarım bir şekilde aday ülkelerin bu tartışmaya katılacağını umuyoruz. AB İşleri Direktörlüğü ile Avrupa'nın geleceği hakkında tartışmamız gerektiğine karar verdik ve Türkiye'deki bazı düşünce kuruluşlarından bunu organize etmesini istedik. Avrupa'nın geleceğini doğrudan etkileyecek farklı zorlukları ve farklı konuları tartışacağımız ciddi bir etkinlik düzenleyeceğiz. Avrupa'nın geleceği hakkında konuştuğumuzda, ticaretten enerji arzına, dış politikaya, güvenlik politikasına, savunma politikasına, göçe kadar birçok ortak mesela var. Bu konuda söyleyebileceğim şey, Türkiye'nin katkısının herhangi bir aday ülkeden, hatta bazı üye devletlerden daha önemli olacağıdır. İşte bu yüzden AB'nin Türkiye'yi kurula alması önemlidir ve umarım AB bunu yapabilir. Elbette AB küresel bir aktör olmak istiyor, eğer mevcut komisyon, jeopolitik bir komisyon ve jeopolitik AB yaratmakla gerçekten ilgileniyorsa, buna en önemli katkıda bulunanlardan biri Türkiye olacaktır. Bu nedenle, 18 Mart Bildirisini yeniden canlandırmak çok önemli.

Yeşil Anlaşma ve Dijital Strateji konusunda da söyleyeceğim şeyler var. Yeni komisyon, ticaretten lojistiğe, çevreden eğitime hayatımızın neredeyse tüm yönlerini etkileyecek dijital program, dijital strateji ve Yeşil Anlaşma'yı açıkladılar. Aday ülke olarak, aynı zamanda bir Avrupa ülkesi olarak, bu gelişmelere yakın olmak zorundayız. Aksi takdirde gelecekte bazı sorunlarla karşı karşıya kalacağız.

Çünkü AB'nin şu anda belirlediği Yeşil Avrupa ve yeşil bir nesil standartlarına ulaşmazsak sorun yaşayabiliriz. Bu yüzden çevre konusunda ilerleme kaydetmemiz önemlidir. Bu bölümü açtık, ancak henüz kapatamadık ve bu bölümün açılması bile bizim için çok yararlı oldu. Çünkü iklim değişikliği, çevre standartları açısından tüm AB mevzuatını Türkiye'de dikkate aldık ve AB müktesebatını takip eden ve uygulayan birçok kamu kurumuna ve bakanlığa getirdik. Bu çok önemli bir alan ve umarım bu alanda daha fazla ilerleme kaydedebiliriz. Yine dijitalleşme konusundan bahsedecek olursak, önümüzdeki yıllarda önemli bir unsur olacak. Aslında Koronavirüs ile gittikçe daha dijital hale geldik. Bunun günlük yaşamımız, ticaretimiz üzerinde birçok etkisi olacak. Halihazırda dijital ticaret açısından bazı ilerlemeler kaydettik ve bunun üzerinde çalışmaya devam etmeliyiz. Türkiye'nin katıldığı AB programlarından olan Horizon 2020, Cosme, Easme gibi programlar, aynı zamanda araştırma enstitülerimize, özel sektörlerimize de rehberlik edecek. Hepsi birlikte Yeşil Avrupa ve dijital Avrupa oluşturmak için birlikte çalışabilir. Bu yüzden aslında tüm özel sektörü, tüm düşünce kuruluşlarını ve tüm sivil toplum örgütlerini, 2020'den itibaren, Horizon Europe, Cosme ve Easme gibi programlara yakından bakmaya davet ediyorum. Cumhurbaşkanlığı tarafından oluşturulan bir AB programları kurulumuz var. Türkiye'nin katılım sürecine, AB ile kolay ticarete ve kolay işbirliğine hazırlayacak daha fazla AB programına katılmaya çalışıyoruz. Bu yakından takip etmemiz gereken bir konu.

Krizin ilk döneminde, birçok ülke tek taraflı kararlar aldı. Kişisel tıbbi malzemelerin ihracatı için izin prosedürleri gerekti. Bu durum, AB ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de oldu. Neyse ki Türkiye ihracat yapabilme kapasitesine sahip nadir ülkelerden biriydi. 82 milyon insanımız olduğundan, önceliği kendi halkımıza verdik. Ancak maskelerden kişisel koruyucu ekipmanlarına, ventilatörlerden diğer ekipmanlara kadar farklı ürünlerde belirli üretim seviyelerine ulaşır ulaşmaz daha esnek olmaya karar verdik. Sağlık Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile koordineli olarak, izin verilebilecek ihracat hacminde güncellemeler yaptık. Farklı ülkelere farklı tıbbi ürünler ihraç etmeye başladık, ayrıca hızlı ve kaliteli üretim yapabildiğimiz için birçok ülkeye birçok ürün başlattık.

CHRISTIAN BERGER

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı

DEİK'e görevde bulunduğum sürede gerçekleştirdiğimiz iş birliği için teşekkür ederim. İlişkilerimiz, AB ile Türkiye arasında çok önemli bir köprü oldu ve bu köprü defalarca büyük fikirler ve iş birlikleri ile geçildi, bunun için gerçekten çok mutluyum.

Bu belirsizliğin ne yazık ki kısa bir süre daha bizimle kalacağından korkuyorum. Günlük hayatımızı nasıl organize ettiğimiz, katılımımızı nasıl düzenlediğimiz konularındaki bu belirsizlik, aynı zamanda işletmeler ve ticaret, Avrupa Komisyonu'nun Yeşil Anlaşma'da planladığı şeyle bağlantılı olarak ticaret ekonomisi ve ekonominin dijital dönüşümü için de bazı fırsatlar sunmaktadır. Bütün bu fikirler, aslında geçen yıl Aralık ayında, pandemiden önce beklediğimiz fikirlere. Bu yüzden Mart ayında tekrar onayladık.

Her şeyden önce, Avrupa'daki sağlık sorunlarının, üye devletlerin kriz başlangıcındaki yeterliliği ile çok hızlı tepki verdiğini ve ülkelerindeki gelişmelere bağlı olarak tepki vermek zorunda kaldıklarının altını çizmek istiyorum. AB'nin krize yanıt vermesi, krizin ekonomik etkilerine ve sağlık sistemlerimizi korumak için alınan önlemlere yanıt vermesi için üye devletler ve kurumlarla birlik olması gerekiyordu. Bu yeni konsept, üye devletler ve kurumlarla birlikte oluşturuldu. Sadece üye ülkeler arasındaki iş birliği değil, aynı zamanda ortaklarımızla iş birliği ve elbette, başta Gümrük Birliği'nin bir parçası olarak Türkiye, ekonomiyi canlı tutmak veya canlandırmak için oldukça önemlidir. Bunu nasıl yapacağımız hakkında konuşabileceğimiz çok farklı şeyler var çünkü çok fazla stratejik fırsat var, sadece zorluklar değil aynı zamanda bahsedilen fırsatlar bunlardan bazıları.

Bu konferanstan önce, Dijital Avrupa ve Dijital Türkiye ile sadece ekonominin dijitalleşmesi hakkında konferanslar düzenledik. Dolayısıyla teknoloji, Türkiye için çok önemli bir konumdadır. Türkiye çok genç ve teknolojinin ağırlıklı olduğu işgücü

altyapısına sahiptir. Bu sayede, Türkiye teknoloji ve dönüşüm merkezi olarak hizmet verebilir. Dolayısıyla, Türk sanayisi ve Türk ticaretinin bu alana katılması ve Türkiye'deki ekonomik araçların bu dijital dönüşüm üzerinde çalışması için birçok fırsat bulunuyor.

Türkiye, Gümrük Birliği'nin bir parçası ve bu da tedarik zincirini güçlendirmek için mükemmel bir fırsat sunmaktadır. Gümrük Birliği dışından, AB dışından, Türkiye dışından gelebilecek birçok stratejik ürün var. Bunun ülkelerin kendileriyle hiçbir ilgisi yok, bunun mesafe ile ilgisi var. Böylece her şey olabilir, başka bir kriz bizleri vurabilir ve tedarik zincirleri kesilebilir, ulaşım kesilebilir, şirketler kapanmak zorunda kalabilir, insanlar işe gidemeyebilir ve üretemeyebilir. Bu yüzden, Türkiye'nin şu anda Avrupa Birliği'nin ve Gümrük Birliği dışındaki işletmeleri Türkiye'ye çekmesinin başka bir stratejik fırsat olduğunu düşünüyorum.

Sağlık konusu ise, bence bu krizden çıkarılan derslerden birisiydi. Dayanıklı ve güçlü bir sağlık sistemine güvenmemiz gerekiyor hem AB Üye Devletleri'nde hem Türkiye'de, krizin başlangıcında sağlık sistemimizin vakaların şiddeti ile başa çıkabilmede yeterli olamayacağı korkusu vardı. Dayanıklı sağlık sistemlerine sahip olmamız gerekiyordu ve Türkiye ve Avrupa ülkeleri buna iyi örneklerdi. Dünyadaki diğer örnekler o kadar iyi değildi ve aynı zamanda ekonominin ve anti sosyal ağımızın esnek olması gerekiyordu. Diğer ülkelerde insanların ihmal edildiğini, işlerini kaybettiğini, sağlık sigortaları ve işsizlik sigortalarının olmadığını gördük.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 9 Mart'ta Brüksel'deydi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Başkan Michel ve Başkan von der Leyen, 2016 Bildirisi'nin tüm bileşenlerinin uygulanmasını kabul ettiler. Bu konuda çok fazla ilerleme kaydetmedik çünkü Avrupa tarafında, kendi içimizde ilerleme kaydetmemiz gereken önemli bir husus için finans tarafıdır. Birçok kişinin de bildiği gibi, AB'nin önümüzdeki yedi yılını finanse edebilmek için bir tartışmanın ortasındayız, daha somut olabilmemiz için bunun sonucunu görmemiz gerekiyor.

Ancak siyasi ve operasyonel açıdan bir şey çok nettir. Türkiye'nin 2016 yılından beri göç konusunda taşıdığı yükü görüyoruz. Ülke içindeki insanların sayısının iki katından belki de daha fazla insanın gelmesinden bahsediyoruz. Sadece Suriyeliler değil, diğerleri için de geçerli. Göç söz konusu olduğunda Türkiye'ye bu iş birliği desteğini sürdürmemiz gerektiği konusu gayet nettir. Bence Doğu Akdeniz'deki durumun ilerlemesindeki engellerden biri bu çünkü sonuçta 2016 Bildirisi ile ne yapmak istiyorsak, Gümrük Birliği, vize serbestisi, katılım süreci için daha fazla finansmana değil, tüm üye ülkelerin desteğine ihtiyacımız var. Doğu Akdeniz'deki

durum, şu anda içinde bulunduğumuz tartışmayı etkilemedi. Umarım, bunun üstesinden gelmek için gerekli siyasi irade devam edebiliriz.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1945'ten sonra kurulan yapıların, aslında refahımızı ve istikrarımızı garanti eden yapıların üzerinde çalışmaya ve bazı ortaklar tarafından WTO gibi yapıları zayıflatmak için önlemlerin alındığı yapıları desteklemeye devam etmeliyiz. Burada Türkiye ve AB kesinlikle birlikte çok yakın çalışıyor.

Avrupa Komisyonu'nun Aralık 2016'da üye devletlere, Dünya Bankası tarafından yapılan değerlendirmeler ve kendi değerlendirmelerimiz temelinde Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ile ilgili müzakerelerin başlatılması için bir görev önerdiğinin bir sır olmadığını düşünüyorum. Gümrük Birliği'nin modernizasyonu bir ekonomik kazan-kazan olacaktır. Bilindiği gibi güncel Gümrük Birliği'nde bulunmayan bazı ticari alanlar bulunuyor. Daha önce de sanayi ürünlerinden ziyade, tarım ürünlerinden bahsedildi. İkincisi, hizmetler ve kesinlikle kamu alımları. Ayrıca uyumsuzluk prosedürleri konusunda sorular da var. Ancak Türklerin endişe duydukları konu da, herhangi bir üçüncü ülke ile Serbest Ticaret Düzenlemeleri imzalamamız gerektiğinde Gümrük Birliği ile üçüncü ülkeler arasındaki ilişkidir. Bunlar, atmamız gereken çok önemli adımlar.

Gümrük Birliği'nin modernizasyonu, mevcut sorunlara veya son zamanlardaki sorunlara da hitap ediyor. Gümrük Birliği hakkındaki tartışma, Avrupa Konseyindeki dönem başkanlığının önderliğindeki çalışma gruplarında yer almakta, bu nedenle Almanya orada çok güçlü bir rol oynayacak. Ticaret kurumları açısından, ikili ticareti konuştuğum organizasyonlar açısından, Gümrük Birliği'nin modernizasyonunun mümkün olduğunca çabuk gerçekleştirilmesi konusunda güçlü bir istek olduğunu söyleyebilirim.

Göç konusunda, Türkiye ile AB arasında yorumlar farklılık göstermektedir. 2016 Bildirisinde, AB ve Türkiye'nin devam eden çalışmaları memnuniyetle karşılandığı söyleniyor ve benzer olan vize serbestisi ile de durum aynı. Bakanlıklar ile yapılan sıkı çalışmaları takdir ediyoruz. AB, farklı yorumlara sahip ve bu nedenle üç başkan 9 Mart'ta bu konuyu tartıştılar. 2016'dan bu yana geçtiğimiz birkaç yıl boyunca, hepimiz aynı fikirdeyiz ve bu yasal olarak bağlayıcı bir belge değil. Bu nedenle belgeyi tekrar gözden geçirmek ve farklı yorumların, farklı görüşlerin nerede olduğunu, endişe ettiğimiz bazı konuları nasıl ileriye götürebileceğimizi görmek zaman ayırmaya değer olabilir.

Mülteciler konusunda, AB sadece Türkiye'ye destek vermiyor. Ürdün'de, Lübnan'da, Orta Akdeniz yolunda büyük bir programımız var. Batı Akdeniz yolunda büyük bir sorunumuz var. AB'nin zaten desteklenmesi gereken milyonlarca mülteci var. Çok fazla katkı ve destek var. Türkiye gibi etkili bir ülkeyi bu konuda anlıyorum. Göç konusu, Suriye krizinden önce Türkiye ile birlikte çalıştığımız bir konuydu. Eminim ki Suriye krizinden sonra da Türkiye ile çalışıp iş birliği yapacağız. Bu, dünya çapında ortadan kalkmayacak bir olgu. Geçen hafta sonu, Dünya Mülteci Günüydü. UNHCR şu anda dünyada 75 milyon mültecinin olduğunu söylüyor. Türkiye'de göreve başladığımda ise bu sayı 62 milyondtu. Dünya çapında sahip olduğumuz 220-230 milyon yerinden edilmiş diğer göçmenlere ek olarak, sadece 4 yıl için bu sayı önemli ölçüde artmış. Birlikte çalışmamız ve iş birliği yapmamız gereken bir konu.

Diğer bir konu ise Yeşil Anlaşma, dijitalleşme ve hukukun üstünlüğü konuları. Hatırlayabileceğiniz gibi, Yeşil Anlaşma, geçen yıl 1 Aralık'taki açılış konuşmasında tanıtıldı. Dijitalleşme ve Yeşil Anlaşma için de aynı olarak, virüs yüzünden ve virüsün yarattığı ekonomik etkiler açısından, açıklandığı güne göre şu an daha da önem kazanmış durumda. Yeşil Anlaşma endüstriler için bir fırsat, yeni çalışma yollarını geliştirmek için bir fırsat. Ulaşım gibi alanlarda başa çıkma yolları için bir fırsat. Dolayısıyla yeni bir endüstri, yeni süreçler, yeni prosedürler keşfedilebilir. Hukukun üstünlüğü açısından bir avantaj olarak tekrar ele alınabilir. Bu, AB'nin kilit noktalarından biridir. AB Mevzuatı her zaman şunu söyler: Tüm Avrupalıları birleştiren nokta, yiyecek, kültür ya da başka diller değil. Hepimiz Finlandiya'nın kuzeyinden, Portekiz'in güneyine aynı hukukun üstünlüğü alanındayız. Burada ortaklar veya hukukun üstünlüğü hakkında konuştuk, bu konu aday ülkeler için önemli çünkü belirli noktalara dâhil olmaları gerekiyor.

AB'nin geleceği konusunda, Brexit sürecinden beri, her türlü spekülasyonu duyduk. Bence burada gördüğümüz şey, bu 27 ülkenin birbirine kenetlendiği ve sorunu yasal bir sorun olarak birlikte yönettiğidir. Bir ülkenin AB'den çıkabileceğini öngören AB Antlaşmalarının bir maddesini kullanan bir devlet meselesidir. Bunu görmek çok üzücü. Ancak bu yasal bir hüküm ve ülkenin çıkmasına izin veren bu anlaşma müzakere edildi. Anlaşmada, Birleşik Krallık ile AB arasındaki ilişkinin gelecekte nasıl olacağı konusunda müzakere edilmiyor veya tartışılmıyor. Birçok siyasi gözlemci ve yorumcu, AB'nin devam etmekte olduğunu söylüyor. Bu gelişen bir proje, 1952'de yaratılmış bir şey değil ve sözleşmede değişmedi.

Milliyetçi söylemlerden bahsettiniz, bunun yeniden canlandığını görüyoruz ama bence 9 Mayıs'ta Schuman Deklarasyonunu kutladığımızda, bunu düşünmek için fırsattı. Schuman bizi bu konuda uyardı ve milliyetçilik veya milliyetçi eğilimlerin her zaman korumacılığın bir yolu olduğunu, her zaman güvensizliğin bir yolunun ya da nefret etmenin bir yolu olabileceğini söyledi. Bence bu, Korona krizinin ortasında gelen çok güçlü bir mesaj ve bu meseleler hakkında bir uyanış çağrısı oldu. 27 ülke veya AB hangi konfigürasyonda olursa olsun, birlikte durduğumuzda böyle büyük bir krizin üstesinden gelebilir ve daha da güçlenebiliriz. Sonraki süreçte daha güçlü bir birlik olacak ve bu birlik dünya sahnesinde belki daha güçlü bir rol oynayacak. Bu kesinlikle AB'nin küresel stratejisini yazarların dileğiydi. Bu aynı zamanda, yeni Komisyonun, AB'nin coğrafi ve stratejik aktör olması gerektiği fikrini yerine getirme dileğiydi. Bunun için çeşitli araçlara ihtiyaç var. Küresel tüccarlar bunlardan biridir. Güvenlik konularında daha fazla geliştirilmesi gereken başka araçlar da var. Birkaç yıl önce savunma ve güvenlik önlemleri konusunda daha güçlü bir işbirliği başladı. Eminim yapacak daha çok şey var ama bu AB'nin gelişmekte olduğu gösteriyor. AB ticaret konularında kesinlikle küresel bir güç olmuştur. Tüketicilerin en büyük birliği, ABD ve Çin'den sonra dünyanın ikinci veya üçüncü büyük ekonomisidir. Bu nedenle küresel bir güç olmuştur, Birleşmiş Milletler gibi çok taraflı kurumların en büyük desteği olmuştur. Diğer ülkeler kalkınma iş birliklerini azaltırken, Birlik kalkınma iş birliğini artırdı. Bu yüzden AB'nin yaptığı şeyin çok güçlü bir küresel yönü var, ancak çoğu zaman bu yanlış anlaşılıyor. Askeri veya güvenlik projeksiyonu ile karıştırılıyor. Birlik, küresel yumuşak bir güç olarak her zaman çok mutluydu ve bu gelişiyor.

Türkiye aday ülke olmaktan ziyade, her şeyin parçasıdır. Türkiye küresel sahnede çok yakın ve önemli bir ortak. Bazı farklılıklarımız var ama bence bu doğal. Türkiye aynı zamanda birçok Avrupa yapısının bir parçası ve ben de size Sivil Savunma mekanizmasında ortak bir konu olan Korona krizini başlatan basit bir örnek veriyorum.

Suriye sürecinde, Türkiye'yi bu süreçte en yakın müttefikimiz olarak gördüğümüzü söyledik. Çünkü Türkiye, AB ile Suriye krizinde siyasi bir çözüm bulmamız gerektiğine inanıyor. Bunun askeri bir çözüm değil, siyasi bir çözüm olması gerekiyor. Türkiye bunu destekliyor ve Suriye ile ilgili diğer şeylerde farklı olabiliriz ancak Türkiye ile AB arasındaki bu iş birliğinin ve ittifakın dünya sahnesinde son derece önemli ve yararlı olduğunu düşünüyoruz.

Vize serbestisi hakkında söyleyebileceğim tek Şey kısıtlayıcı ve temkinli olmak üzerine genel bir eğilim olduğudur. Birçok ÷lke vize serbestisi talep etti ve bunu uzun süredir tartiŐıyoruz. Sınırların kapatılması konusunda hemen karar verilmesinde bir sorun görüyorum. Bunun vize ile ilgisi yok, bunun seyahatle ilgisi var. Dolayısıyla, AB'nin dış sınırlarını kapatmak için 1 Temmuz'da geçerli olan Avrupa Komisyonu'nun kararı, vize ile ilgili bir konu olmadığından bir takım istisnalar AB'de gündeme gelebilir.

DEİK-TÜRKİYE AVRUPA İŞ KONSEYLERİ

NAİL OLPAK

DEİK Başkanı

CANER ÇOLAK

Genel Sekreter

MERİH KEPEZ ÖRNEK

Genel Sekreter Yardımcısı

DİLEK TUNA

Bölge Direktörü

ALPEREN ÖZDEMİR

Brüksel Temsilcisi

SELİN SÜMER

Koordinatör Yardımcısı

**Semineri izlemek için lütfen
tıklayınız.**

**DEİK üyeliği için lütfen
tıklayınız.**

